

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

ORTODOXIA — VIAȚĂ ÎN HRISTOS

VIAȚA ÎN HRISTOS adevărată viață a credinciosului

Sfânta Scriptură ne învață că numai acela „cunoaște” pe Dumnezeu, pe Iisus Hristos, care îl iubeste și prin iubire devine un duh cu El. Sfinții Părinți afirmă că teologia este viață în Dumnezeu, că teolog adevărat poate fi numai acela care l-a „văzut” pe Dumnezeu, care a avut experiența vieții divine. Să pășim deci în lumea cea de taină a vieții în Hristos. Toată coaja pământului se sprijină pe magma fierbinte din adânc, care constituie cea mai mare parte a pământului, dar numai cel ce sapă în adânc, numai gura vulcanilor e mărturie acestui fapt. Tot așa toată viața creștină cu toate mortificările ei, cu toate virtuțile ei, cu toate rugăciunile ei se sprijină pe flăcările de bar ale Duhului, pe viața lui Hristos, în care trăim și sintem, dar numai cel ce sapă în adânc devine un vulcan în erupție, ajunge la conștiința harului existent în mod nevăzut și nesimțit, în ființa noastră. Pe măsură ce te goleşti de atașamentul pătimas față de creatură, pe măsură ce te purifici și domini patimile, pe măsură ce te îmbraci în Hristos — ascetic — și-ți deschizi sufletul în rugăciune, pe acea măsură viața lui Hristos îți inundă ființa, îți copleșește viața, îți umple sufletul și-ți dă forma lui Hristos. E un proces de supranaturalizare, de spiritualizare, de înduhovnicire a întregii ființe umane prin puterile Duhului Sfânt. Mortificare, virtute și rugăciune sînt mijloacele acestui progres. Ele sînt expresia Duhului în viața voluntar-conștientă, dar și instrumentul prin care Duhul dobîndit în Sfintele Taine se actualizează, crește și învâluie toată existența creștină. Astfel e îndumnezeită nu numai substanța sufletului — ca la început, în botez, — ci și facultățile lui și trupul însuși participă la această înduhovnicire. Trupul cîștigă nepătîmirea, adică stăpînirea peste patimi și în unele momente chiar strălucește în lumină taborică. Facultățile sufletului cîștigă iluminarea și capacitatea de a lucra într-un mod supranatural — în acțiune și cunoaș-

tere — ele pot fi ridicate la gustarea contemplativă a luminii divine, ce strălucește pe fața lui Hristos. Cu toate acestea — unirea nemijlocită și conștientă cu Dumnezeu — nu e o cucerire a ascezei: ea nu se poate cuceri prin nici un efort omenesc. Efortul omenesc e necesar spre a te purifica, a te face capabil, a te dispune spre experiența duhovnicească. El însă nu e cauza ei: ea rămîne tot un dar al lui Dumnezeu. Aceasta este mărturia tuturor înduhovnicitorilor. Contemplația sau intuirea prezenței divine în suflet e un dar pe care Dumnezeu îl dă cînd, cum și cît vrea. Noi n-o putem răpi din cer, ci ne putem pregăti numai spre a o primi, așa cum ochii nu sînt cauza luminii ce o văd, ci se deschid ca să primească lumina ce se revărsa de sus.

Acordă Dumnezeu acest har tuturor? — Da, îl acordă tuturor sufletelor generoase care au progresat pînă la o asemănare mai deplină cu Hristos. Aceasta e direcționarea fundamentală a vieții creștine: asemănarea cu Hristos și dor de a ajunge la învierea de obște, cînd vom fi întru totu — și trupește — asemenea cu Hristos. În această viață există o limită care este depășită numai dincolo de veac. Asemănarea cu Hristos — în puritate și virtute e esențialul. Experiența duhovnicească e un dar divin, pe care trebuie să-l lăsăm la dispoziția lui Dumnezeu. Îl putem dori, dar cu smerenie, cu gîndul: „fie voia Ta”. Rostul fiilor lui Dumnezeu e să facă voia Lui întru toate.

Sfîntul Apostol Pavel este unul dintre marii înduhovniciți ai creștinismului; peste viața lui luminile harului s-au revărsat cu abundență. Cu toate acestea nu avem prea multe date despre viața duhovnicească a Sfîntului Apostol Pavel: pe cît de des și pe larg vorbește despre vederea lui Hristos pe drumul Damascului, pe atît de rar și con-

† NICOLAE
Mitropolitul Ardealului

(Continuare în pag. a 2-a)

Piine pentru suflet

Puterea cuvîntului puterea faptei

Dumnezeu l-a înzestrat pe om cu multe puteri și haruri, cu toate că din punct de vedere fizic el este mai slab decît multe alte viețuitoare, cu toate că agerimea simțurilor lui este mai mică decît agerimea simțurilor acestora, totuși el este mai presus de toate acestea, prin minte, prin credință, prin iubire, prin cuvînt și prin faptă.

Înzestrat cu aceste puteri și daruri, omul este stăpînul firii inconșurătoare și coroană a creaturii, precum zice Sfîntul Apostol Pavel.

„Ce este omul ca să-ți aduci a-minte de el, sau fiul omului, ca să-l cercetezi... L-ai încununat cu slavă și în cinste, l-ai pus peste lucrările mîinilor Tale. Toate le-ai supus sub picioarele lui. În adevăr, dacă i-a supus toate, nu i-a lăsat nimic nesupus” (Evrei 2, 6—8).

Prin mintea cu care l-a înzestrat Dumnezeu, omul cunoaște tainele firii inconșurătoare, descoperă legile firii și

le pune în slujba semenilor. Prin minte descoperă și inventează tot felul de aparate care-i ajută să se înalțe în văzduh și să pătrundă în adîncul oceanelor. Prin minte el este creator de bunuri spirituale care înalță viața oamenilor. Prin minte el este după „chipul lui Dumnezeu”, care l-a dăruit spre a fi împreună lucrător cu El la progresul și desăvîrșirea lumii.

Dar alături de minte, de rațiune, Dumnezeu a dat omului și puterea credinței, prin care, păstrează neconșurată legătura cu El.

Credința este o mare putere spirituală. Fără de ea spune Scriptura, nu putem fi plăcuți lui Dumnezeu. Ea dă credinciosului liniște și îl ajută să-și înțeleagă rostul în viață. Ea alungă negurile păcatelor și ploile atîtor ispite care asaltează viața.

Intr-o împrejurare oarecare, cînd coborîse de pe Muntele Taborului, Iisus a spus ucenicilor săi, următo-

arele cuvinte: „De ați avea credință cît un grăunte de muștar, ați zice muntelui acestuia mută-te de aici și nimic nu ar fi cu neputință celui ce crede”.

Desigur, cînd a spus Mîntuitorul aceste cuvinte nu era vorba de mutarea unor munți de piatră. Aceia s-au mutat și atunci și se mută și azi cu tîrnăcoape și cu unelte din ce în ce mai perfecte.

Atunci era vorba de suferința unui copil, pe care nimeni nu l-a putut vindeca. Iisus a voit să spună că în calea vieții omenești apar limite, apar bariere, dureri fizice sau sufletești pe care numai prin credință le biruim.

Nu numai credința în Dumnezeu ne ajută în asemenea împrejurări să avem forța necesară de a le birui. Poetul spune:

Părintele VASILE

(Continuare în pag. a 2-a)

CALENDAR DE INIMĂ

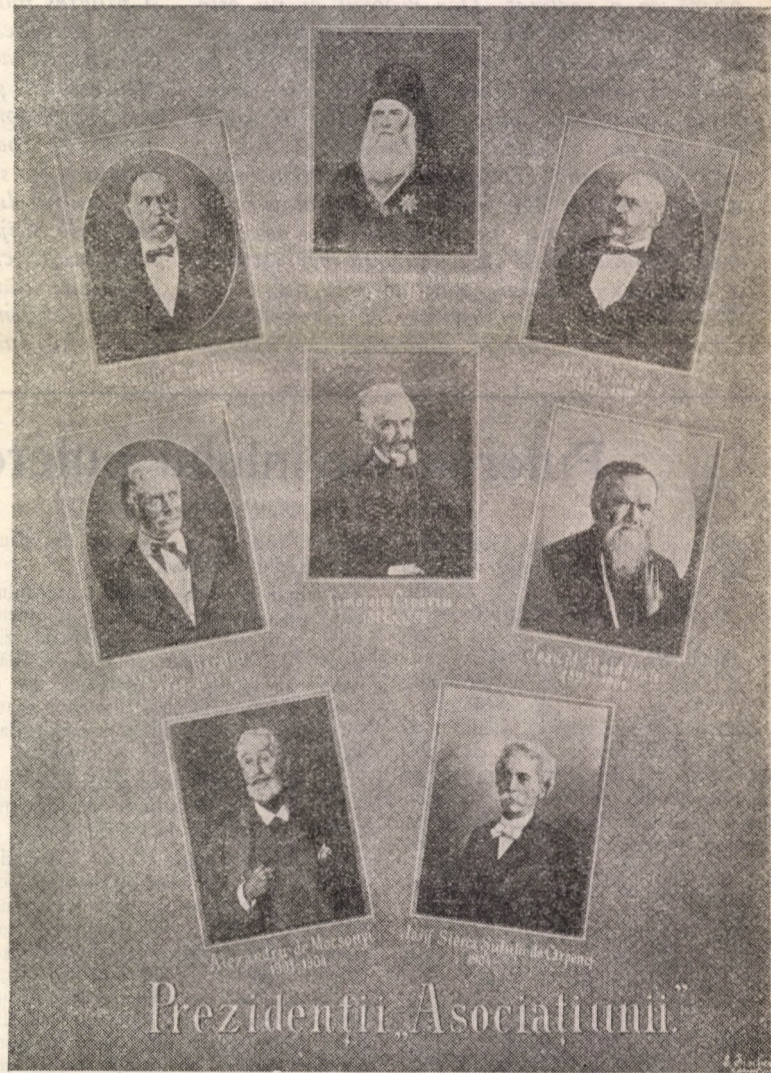
Octombrie

Asociațiunea - „un reazim al naționalității române”

II. Conducătorii, principiile și realizările ei

Petițiunea din 10 mai 1860 către guvernatorul Lichtenstein, pentru autorizarea adunării constituante în vederea înființării Asociațiunii, fusese semnată de 171 de persoane din toate părțile Transilvaniei. Toți aceștia au fost convocați de Șaguna la Sibiu, la 9/12 martie 1861, de îndată ce, după o nouă intervenție a sa, primi încuviințarea guvernului. Trei persoane au fost rugate, tot de el, să alcătuiască fiecare cîte un proiect de Statut: Ioan cavalier de Pușcariu, George Barițiu și Timotei Cipariu. I. Lupaș și Teodor V. Păcăpianu spun că din cele trei proiecte, Șaguna a alcătuit personal un al patrulea care, cu mici modificări a și fost votat.

Adunarea constituantă s-a ținut în localul Seminarului ortodox din Sibiu și mitropolitul Șaguna i-a condus lucrările. În cuvîntarea pe care a rostit-o cu acest prilej, el a înălțat un imn entuziast progresului spiritual și material al poporului nostru, indicînd drept mijloace absolut indispensabile acestui progres, literatura, cultura, industria și agricultura.

Evocînd faptul că Asociațiunea va face totul în „dulcea limbă maternă”, Șaguna încheia Adunarea constituantă cu un apel și un angajament personal, menite să însuflească o largă participare și angajare a tuturor în cele puse la cale. La 23 octombrie 1861, „toți inteligenții națiunii” au fost din nou convocați la Sibiu, spre a lua parte la prima Adunare generală și la „deplina constituire”. „Maica noastră a fost îmbrăcată pînă acum în doliu — a spus el — dar de acum înainte se îmbracă în haină de nuntă și pofteste la masă pe toți fiii săi, ca să strălucească și ea în și cu casa sa și să înnoiască pe fiii săi, precum se înnoiesc tîneretele vulturului.” Așadar, înnoire, regenerare, reînnoire, un nou imbold spre progres și spre înflorirea națiunii.

Lui Șaguna i-a răspuns Timotei Cipariu, ținînd cu acest prilej memorabilul său discurs despre importanța limbii naționale românești, avertizînd împotriva trădării limbii. El proclamă Asociațiunea: „un reazim naționalității române” și speră „că asemeni reazime, de asta și de alte forme se vor împlînta și de aici înainte și mai multe și mai puternice”.

Primii conducători ai Asociațiunii, aleși la Sibiu, la 23 octombrie 1861, au fost: mitropolitul Andrei Șaguna, președinte, Timotei Cipariu, vicepreședinte și George Barițiu, secretar. Acesta din urmă va asigura secretariatul timp de 28 de ani, înainte de a deveni el însuși președinte, între 1888—1893. Tot el va conduce ani îndelungați revista Asociațiunii „Transilvania”. Înaintea lui Barițiu vor mai trece pe scaunul de președinte Iacob Bologa (1875—1877), Timotei Cipariu (1877—1887), apoi în comitetul de conducere vor veni la rînd Alexandru Mocsonyi, Andrei Birseanu, Cornel Diaconovici, Octavian Goga, Ioan Pop Reteganul, Vasile Bologa, Ioan I. Lăpădatu, Octavian Tăslăoanul și mulți alții. Cu puține excepții, toate marile personalități ale Transilvaniei vor trece prin Asociațiune.

Dr. ANTONIE PLAMĂDEALA

Episcop

(Continuare în pag. a 2-a)

Viața în Hristos...

(Continuare din pag. 1)

cis amintește despre relația lui intimă cu lumea divină prin contemplație, viziuni, descoperiri etc. E o parte a vieții lui pe care preferă să o știe în taină: dacă nu l-ar fi silit corintenii prin aprecierea exagerată ce o acordau viziunilor să-și justifice apostolia și prin aceste daruri — față de alți — „apostoli” — care se laudau cu ele — prea puțin am fi știut despre acest aspect al vieții lui Pavel. Desigur epistolele lui respiră atmosfera unei spiritualități de înaltă tensiune. Așa scrie un om care a ajuns pe culmile trăirii duhovnicești, care trăia în unire vie cu Hristos. Nicăieri însă, el nu descrie ca înduhovnicirii de mai târziu, stările duhovnicești pe care le-a trăit. El nu se laudă cu ele ci se laudă cu neputințele sale. Aceasta pentru două motive: a) pentru că sînt un dar al lui Dumnezeu; b) pentru că sînt o taină a iubirii, ce nu se cuvine destăinuită tuturor. Ele umplu sufletul de bucurie, pace și dragoste: singură lucrarea dragostei, a păcii, a bucuriei, trebuie să se reverse în lume ca dintr-un izvor nesecat din experiența duhovnicească. Rostul experienței nu e ca să rămii la ea, ca să te lauzi cu ea, ci ca sorbind din ea puterile Duhului, să le reverse într-o activitate apostolică excepțională. Marii înduhovniciți nu sînt pur contemplativi: ei sînt și mari oameni de acțiune. Aceasta e valabil în primul rînd despre Sfîntul Apostol Pavel: nimeni nu poate nega marea operă ce a realizat. Dar izvorul ei nu este într-o activitate pur umană, ci într-un suflet îndumnezeit, într-o viață ridicată pe culmi de unire cu Dumnezeu. De aceea zice: „Am lucrat mai mult decît ceilalți apostoli, dar nu eu, ci harul lui Dumnezeu cel ce este întru mine” Dragostea lui Hristos nu-i dădea odihnă. Doctrina și apostolatul lui aci își au izvorul, în întîlnirea de pe drumul Damascului și în călăuzirea permanentă a Duhului. Natural, prin aceasta nu e exclusă încadrarea în Biserică: el primește botezul, se împărtășește, participă la adună-

rile cultice, păstrează legătura cu Ierusalimul, se supune soborului și primește doctrina, învățătura Bisericii. Încadrarea în ierarhie, tainele și doctrina Bisericii este indiscutabilă. Experiența duhovnicească nu-l ridică peste Biserică, ci face din el un mădular viu al Bisericii, realizează o încadrare vie, creatoare în Biserică. Harul sacramental devine conștient: doctrina este adîncită; ierarhia apare ca aceea prin care lucrează însuși Hristos. Experiența duhovnicească dă lumină, viață și putere, cadrul însă rămîne cel lăsat de Hristos și menținut în Biserică. Aceasta mai ales că experiența duhovnicească nu e permanentă, ci e o stare intermitentă — clipe fugare — mai mult sau mai puțin durabile: de la o clipă la cîteva zile. — De abia în faza finală se poate vorbi de o oarecare permanență, dar și aceasta relativă — întreruptă din cînd în cînd.

Sfîntul Apostol Pavel este unul dintre cei mai mari înduhovniciți ai creștinismului. De aceea și unul dintre cei mai mari apostoli. Pentru el experiența duhovnicească n-are nici un sens dacă energiile ei nu se revărsă în cîmpul Bisericii, ca să rodească roadele iubirii și ale mîntuirii. Fără iubire, oricît ai fi de dăruit, nu ești nimic, n-ai nici o valoare. Experiența duhovnicească e un dar al lui Dumnezeu — pe care îl poți dori, pentru care te poți pregăti prin rugăciune și progres moral, dar nu se poate cucești prin vreo metodică oarecare: ea trebuie să fie în consens cu adevărurile de credință date de Mîntuitorul și propovăduite de Biserică; ea nu poate contrazice nici nu depășește credința; ea toarnă pace, bucurie, smerenie și dragoste în suflet. Ea e unire cu Hristos și cu „trupul lui Hristos”: trebuie deci să fie izvor de slujire a lui Hristos și a Bisericii. Spre aceste culmi de desăvîrșire moral-spirituală, de dăruire totală, cheamă Apostolul pe toți creștinii: „Fiți următori mie, precum și eu sînt lui Hristos” (I Corinteni 11, 1).

Puterea cuvîntului puterea faptei

(Continuare din pag. 1)

„Nebiruit e omul ce are credință. El știe că pe lume nimic zadarnic nu-i. Că dincolo de clipa și truda vieții lui, în taină vremea țese la sfînta biruință”. (Al. Vlahuță)

Dar cu toate acestea omul n-ar fi om, dacă ar fi lipsit de iubire. Ceea ce dă vieții noastre pe pămînt nimbul desăvîrșirii este iubirea neîncărcată de noroiul patimilor, nu cea izvorită din orgoliu, ci iubirea curată, iubirea care vine de la Dumnezeu și se revărsă peste ranele oamenilor ca o alifie binefăcătoare. „Căci așa de mult a iubit Dumnezeu lumea încît pe Unul Născut Fiul Său L-a trimis în lume”. Este deci iubirea care se dăruiește pentru binele semenilor, este iubirea care se jertfește, care dă omului titlul cel mai înalt de noblețe.

Dar, toate aceste puteri și altele, pe care nu e locul a le aminti aici, ajung la deplina lor afirmare prin cuvînt și prin faptă.

Cuvîntul este cel ce exprimă conținutul minții, el este cel ce transmite mesajul credinței și tot el este acela prin care el manifestă razele iubirii de Dumnezeu și de oameni. Ca roua este cuvîntul bun care pornește de pe buzele omului și ca

otrava este cel ce pornește din răutate și din invidie.

Tocmai fiindcă puterea cuvîntului este așa de mare trebuie să avem grijă cum o folosim. Cuvîntul zidește, dar el poate și răni, și dărîma. El poate fi asemănat cu o armă cu două tășuri. El poate naște înțelegere și pace între oameni, dar poate aduce și vrajă și moarte.

El trebuie să corespundă adevărului și să fie întretinut de dragostea de Dumnezeu și de oameni.

Cuvîntul vostru că fie „da, da și nu, nu” zice Scriptura, ceea ce este peste acestea e de la cel rău” (Matei 5, 37). „În ziua judecării oamenii vor da socoteală de orice cuvînt nefolositor” (Matei 8, 8).

Insuși Fiul lui Dumnezeu, Iisus Hristos, este numit Cuvînt. Prin El s-au făcut toate cîte sînt. El este chipul Tatălui și fratele nostru cel mai mare. El ne-a descoperit „cuvintele vieții veșnice” (Ioan 6, 68).

După cum „la plinirea vremii” Cuvîntul lui Dumnezeu s-a întrupat și s-a făcut om, tot așa cuvintele noastre despre împărăția lui Dumnezeu, trebuie să se întrupeze să fie urmate și împlinite prin faptă.

Prin cuvînt cheamă pe oameni la Dumnezeu, aruncăm sămînța Evangheliei în ogorul lor sufletesc, dar faptele noastre sînt cele care con-

ving, cele care fac ca el să încolțească și să aducă rod. Este nebănuită puterea faptei. Fără de ea cuvîntul rămîne ineficace, poate apărea ca o aramă sunătoare”. Cuvîntul se cere împlinit, se cere trăit, precum citim în Sf. Scriptură: „Fiți împlinatori ai cuvîntului” (Iacob 1, 22).

Vorbind Iisus multimilor, o femeie din popor a fericit pe Maica Domnului, fiindcă a dăruit lumii pe Hristos, dar Iisus a răspuns: „Fericiți cei ce ascultă cuvîntul lui Dumnezeu și îl împlinesc” (Luca 11, 28).

A slujii lui Dumnezeu și oamenilor înseamnă a sluji prin cuvînt și faptă.

Înseamnă a propovădui Cuvîntul lui Dumnezeu și a stărui asupra lui cu timp și fără timp (II Tim. 4, 2).

Dar înseamnă și a împlini acest cuvînt prin fapte, a ne sili să fie concordanță între cuvintele și faptele noastre.

Altfel cuvîntul Evangheliei nu are ecou în sufletele credincioșilor și nu aduce roadele mîntuirii. Cuvîntul și fapta nu pot fi despărțite. Una fără de alta nu au valoare pentru mîntuire. Și cuvîntul și fapta se cuvin împlinite în numele și cu puterea Domnului nostru Iisus Hristos, care este Cuvîntul întrupat pentru noi oameni și pentru a noastră mîntuire.

prescris de porunca a patra. Ei ar dori să se inverseze cumva raportul dintre zilele-muncă și timpul afectat odihnei. În orice caz ar dori să fie cît mai puține zile de muncă și cît mai multe de odihnă.

Necazul e că împuținarea zilelor de muncă n-adeuce cu sine și o scădere corespunzătoare a trebuințelor de hrană, îmbrăcăminte, adăpost confortabil etc. Dimpotrivă, acestea își păstrează toată forța în pretențiile lor de a fi satisfăcute fără amîinare și restricție. Și atunci se pune

D. Belu

(Continuare în pag. a 4-a)

Asociațiunea...

(Continuare din pag. 1)

La prima Adunare generală au fost aleși și trei membri străini, contele G. Csáki, Aurel Kecskeméti, ziarist din Pesta și Dr. E. I. de Tkalacz, redactorul revistei „Ost und West” din Viena, ca o cinstire „pentru ajutoarele făcute școlilor și literaturii românești” și „pentru favorirea limbii române”. Criteriul alegerii lor ne indică și el orientarea și opțiunile programatice ale Asociațiunii. De altfel ele au fost exprimate cît se poate de limpede chiar de Șaguna, la sfîrșitul Adunării de la Sibiu. Se poate vedea din spusele lui cît de aproape s-a plasat marele ierarh de cei care, înaintea sa, Dosoftei, Varlaam, Simion Ștefan, Veniamin Costache au încurajat literatură, științele, artele, meseriile, iar din punct de vedere social șansele egale pentru toți la însușirea luminilor culturii și ale desăvîrșirii. Asociațiunea a promovat ideea unei Renașteri românești prin cultură și progres social, idee însușită în aceeași măsură atît de laicii din fruntea ei, cît și de clerici, toți urmărind cu o gură și cu o inimă să facă din ea o tribună pentru națiune, pentru reînnoirea și unitatea ei.

„Ne-am adunat în caritate — încheia Șaguna — și ne despărțim în caritate. Dea Dumnezeu ca pînă la capătul veacului să fie tot așa. Să ne mai întîlnim la masa mamei noastre comune; să ne îndulcim de limba, de naționalitatea și de toate cîte sînt ale Românilor. Luați seama în ce momente și în care epocă vieuim. Popoarele mai înainte au putut trăi fără literatură, iar astăzi așa ceva este curat peste putință. Feudalismul aristocratic s-a delăturat prin dezvoltarea puterii morale și cunoașterea legilor firești; a pășit în locul aceluia egalitatea de drepturi și egala îndreptățire; să nu uităm însă, că puterea minții și a geniului, științele și artele sînt (acelea) care în zilele noastre dau popoarelor tărie și le asigură viitorul.”

Șaguna a fost desigur un mare mitropolit ortodox. A dat Bisericii românești din Transilvania și din părțile ungurești așa numitul Statut Șagunian, valabil în mare măsură și astăzi, a înființat Seminarul, a restaurat Mitropolia Transilvaniei, dar dincolo de aceasta a fost un om de cultură, creator de instituții culturale și dascăl de suflet românesc. El face parte din familia acelor înaintași pentru care sutana n-a fost niciodată semn și chemare spre exclusivism religios, ci, dimpotrivă, le-a dat la vremea aceea, autoritatea trebuitoare spre a reprezenta și a chema poporul românesc la lumină, la libertate și la independență.

În 1862 Asociațiunea și-a ținut adunarea generală la Brașov, organizîndu-se cu acest prilej și prima expoziție de produse ale industriei naționale. A fost condusă tot de Șaguna și au luat parte la ea 800 de delegați. Tema cuvîntării lui Șaguna a fost și de data aceasta limba română. Printre oaspeții de la această Adunare a fost și Alex. Odobescu. De la el vom afla că vorbitorul a început prin a cita sentința istoricului Bonfiniu că „Românii s-au luptat mai mult pentru limbă, decît pentru viață”, iar în continuare a vorbit „cu multă prudență, multă abnegațiune, mult patriotism concentrat, despre importanța limbii și culturii naționale, spunînd că națiunea română nimic mai mult și mai puțin nu dorește, decît aceea, ca să rămînă în viața sa națională, adică în viața limbii sale, și prin aceea că prin mijlocul cel mai sigur să întemeieze și să lătească cultura și prosperitatea națională și patriotică.”

Nicolae Iorga aprecia că „însușirea de căpetenie și cea mai scumpă a Asociațiunii a fost aceea de a-i aduce la unitate pe toți românii din Transilvania, desbinați din motive religioase. Și Alex. Mocsonyi, cînd Asociațiunea a trecut și în Banat, a folosit imediat prilejul pentru a afirma că „prin aceasta se dărîmă un zid de despărțire între frații de același neam, setoși de aceeași cultură”. El vedea în Asociațiune mijlocul „solidarității naționale pe teren cultural”.

Dacă trecem în revistă programul întocmit de Barițiu, putem observa ușor că ambițiile Asociațiunii au fost mult mai mari decît s-au putut realiza, dar dacă facem inventarul celor realizate, constatăm ușor că ea a făcut tot ceea ce omenese se putea face, crescînd în Transilvania generații întregi de suflete și inimi devotate idealului național. Pe drept cuvînt Asociațiunea a fost trecută la loc de cinste în rîndul instituțiilor care au pregătit și au făcut posibilă Unirea cea mare din 1918.

Meritul oamenilor ei mari a fost mai ales acela de a fi știut să-i diversifice activitățile, s-o facă multilaterală, în așa fel încît să dea o creștere echilibrată fiilor Transilvaniei, să crească deodată în cultură, în științe, în arte, în industrie, în agricultură, în toate. Se avea în vedere ceea ce am numi astăzi un proces multilateral de modernizare și numai odată cu el, articularea și mai hotărîtă a conștiinței naționale, a speranțelor de unitate cu Țara.

Mentorii Asociațiunii au știut că numai pe o minte luminată poate încolți și crește un patriotism luminat și că, numai o națiune stăpînă pe uneltele culturii și ale civilizației moderne, va putea lupta cu folos pentru eliberarea ei. De aceea graba cu care Asociațiunea a trecut la înființarea atîtor instituții și la programarea atîtor activități, ca într-o școală cu orar supraîncărcat.

A inițiat o „Bibliotecă populară”, o „Bibliotecă a Tineretului”, un „Muzeu istoric și etnografic”, revista „Transilvania” și „revista populară Țara noastră”, a înființat o „școală de fete”, a organizat expoziții, cicluri de conferințe la orașe și la sate, lansîndu-se într-o acțiune de popularizare culturală fără precedent. Timotei Cipariu și-a elaborat în cadrul activității Asociațiunii primul proiect de ortografie și a tipărit Gramatica limbii române (1869) și Sintactica (1877), iar sub îndrumarea lui Cornel Diaconovici s-a proiectat și realizat acea Enciclopedie Română, rămasă pînă azi carte de referință. Octavian Goga remarcă mai ales ideea „întăririi naționale și de jos în sus” care a caracterizat activitatea Asociațiunii. El dă într-un larg articol jubiliar și numele tuturor bursierilor Asociațiunii, titlurile conferințelor ținute și numele conferențiarilor, acțiunile secțiunilor istorică, literară, școlară, științifică și economică, ajutoarele date pentru învățarea de meserii și numele tuturor membrilor secțiunilor printre care figurează mari personalități, din care vom putea cita, în afara celor o dată amintiți, doar cîteva spre ilustrare, catalogul lor fiind prea mare: Iosif Blaga, Valeriu Braniște, Sextil Pușcariu, Iosif Sterca Șuluțiu, Ioan Lupas, Vasile Goliș, T. V. Păcățianu, Silviu Dragomir, Nicolae Petra-Petrescu, Enea Hodoș, etc.

După a doua Adunare generală de la Brașov (1862), printre membrii onorari vor figura și A. Odobescu, C. A. Rosetti, G. Sion, Mihail Kogălniceanu și alții.

Adunările generale au acoperit în timp toată Transilvania și au trecut și peste hotarele ei. Ele s-au mutat de la Sibiu la Brașov, la Dej, la Turda, la Sighișoara, Alba Iulia, Blaj, Gherla, Orăștie, Abrud, Făgăraș, Hateg, Nășăud, Sebeș etc. La adunarea de la Alba Iulia din 1866 a participat și Mihai Eminescu, iar la altele au fost prezenți Coșbuc, Caragiale, Șt. O. Iosif, Iorga, S. Mehedinți, Ion Bianu și mulți alții. Schimbarea de la un an la altul a locului Adunării „a făcut pe românii din diferitele părți ale țării — spune Andrei Bărbăntu — să se cunoască unii pe alții, i-a deprins să lucreze împreună și să se stimeze unii pe alții, i-a învățat să-și prețuiască și să-și cultive limba; a susținut vie scînteia națională, chiar și acolo unde era în primejdie a se stinge; a aplanat contrastele sociale și confesionale; ne-a deprins a ne simți cu toții fiii aceluiași popor și a hrăni același ideal”.

Asociațiunea și-a marcat bine și definitiv locul în istoria culturii și civilizației românești. George Barițiu scria pe bună dreptate în cartea sa „Părți alese din istoria Transilvaniei”: „De nu ar mai fi făcut nimic Românii de la 1860 spre dezvoltarea și consolidarea vieții lor naționale, posteritatea tot le-ar fi datore cu recunoștință pentru înființarea Asociațiunii”.

Posteritatea își onorează îndatoririle. Cultura română nu uită Asociațiunea. Posteritatea știe că numai astfel, nu numai că păstrează comunitatea spirituală cu înaintașii, lucru absolut indispensabil, dar ea știe că numai în această comuniune, pe acest sol, în care stă cu rădăcinile bine înfipite, pot crește și înflori arborii noului și se pot rotunji roadele progresului.

DECALOGUL

Porunca a opta

Porunca a opta este: „Să nu furi” (Ieșire 20, 15).

Ne amintim că porunca a patra a formulat, pentru credincioși, un program cuprinzînd două puncte de maximă importanță pentru ei: muncă și odihnă. Șase din zilele săptămînii — zice porunca —, să fie umplute cu muncă, iar a șaptea să fie închinată rugăciunii și odihnei. Un

asemenea conținut permite încheierea că cele două componente ale lui pot exprima deplin destinul credinciosului în lumea aceasta.

Iată însă că porunca a opta ne transpune dintr-o dată într-un orizont mai puțin luminos. Anume ea ne sugerează o situație caracterizată prin aceea că unii credincioși nu prea se dau învoiați cu programul

TOMISUL

Metropola Daciei Pontice, străvechi centru episcopal

Tomisul — Constanța de azi, după cum afirmă arheologii și istoricii, a fost întemeiat în secolul al VI-lea î.Hr. pe malul stîng al Pontului Euxin, de către coloniștii greci ionieni din Milet, care „la venirea lor au găsit aici o populație băștinașă getă”, iar în secolul al II-lea d.Hr. a devenit în mod oficial, metropola Daciei Pontice (Scythia Minor), Dobrogea de azi.

În legătură cu numele Tomis s-au emis mai multe ipoteze, dar mai acceptabilă se crede că este aceea care se referă la originea tracă, deci dacogetică a acestui nume, derivat dintr-un cuvînt care ar însemna „înălțime, movilă, ridicătură”.

fost și ea afectată începînd în felul acesta să decadă. Această metropolă și-a revenit într-o oarecare măsură spre sfîrșitul aceluiași secol datorită reformei administrative făcută de către împăratul Dioclețian (284—305), care a despărțit provincia dintre Dunăre și Mare de Moesia Inferior, dîndu-i numele oficial de Scythia Minor, în anul 292. Din acest moment, cu toate atacurile goților, bastarnilor, hunilor și incursiunile avarilor cetatea a început să prospere sub împărații Constantin cel Mare (306—337), Constantin (337—361), Anastasie I (491—518) și Justinian (527—565), prin refacerea zidului înconjurător de apărare, prin

tanța sa ca oraș la mare, iar în ultimele trei decenii și-a deschis mai larg porțile pentru contactele de colaborare ale țării noastre cu lumea din afară.

Încă din vremea Sfinților Apostoli, acest oraș, a constituit un important nucleu creștin, devenind apoi și un mare centru bisericesc. După o veche tradiție atestată de scriitorul creștin Origen († 235) și de istoricul bisericesc Eusebiu de Cezareea († 340), în ținutul dintre Dunăre și Mare (Dobrogea) au predicat Sf. Apostol Andrei. Apoi, aici au propovăduit și misionarii veniți din provinciile sud-dunărene ale Imperiului roman.

Datorită vitalității și dezvoltării creștinismului pe aceste meleaguri, la Tomis, spre sfîrșitul secolului al III-lea și începutul secolului al IV-lea s-a organizat o episcopie ortodoxă — de altfel cel mai vechi centru episcopal cunoscut pînă acum pe pămîntul Patriei noastre. Ierarhii acestei străvechi vetre eclesiastice au depins de Bizanț, fapt care a contribuit la întărirea legăturilor bisericești și culturale între metropola Daciei Pontice și capitala Imperiului. Ei aveau jurisdicție, în acel timp, peste toată Scythia Minor, căci, așa cum spune istoricul Sozomen, aici era „vechiul obicei ca bisericile întregului neam să aibă un singur episcop”. În secolul al V-lea această episcopie a fost ridicată la rangul de arhiepiscopie. În secolul al VI-lea a purtat și titlul de mitropolie, de care au depins 14 scaune episcopale existente pe întreg teritoriul dobrogean, așa cum indică și un document numit *Notitia Episcopatum*, editat la sfîrșitul secolului trecut de învățătorul german Carl de Boor.

Potrivit tradiției, primii episcopi ai Tomisului au fost *Evangeliculus*, *Efrem* care au suferit martiriul în persecuția dezlănțuită de Dioclețian (284—305), probabil *Titus*, care a pătimit în timpul persecuției împăratului Liciniu (308—321) și probabil *Marcu* care a participat la sinodul I ecumenic, ce s-a ținut la Niceea în anul 325.

Din a doua jumătate a secolului al IV-lea pînă în secolul al VII-lea Episcopia Tomisului a fost condusă de următorii ierarhi: *Brettanion* care la anul 369, în catedrala din Tomis, a apărut Ortodoxia niceană față de împăratul arian Valens (364—378), *Gherontie* sau *Terentie*, care a participat la sinodul al II-lea ecumenic. În continuare, istoria acestui important centru bisericesc pomenește pe *Teotim I* supranumit „scitul” și „filosoful”, prieten cu Sf. Ioan Gură de Aur și scriitor de renume, *Timotei*, participant la sinodul al III-lea ecumenic, *Ioan*, vajnic apărător al Ortodoxiei împotriva nestorianismu-

† EPIFANIE NOROCEL TOMITANUL
Episcop-vicar

(Continuare în pag. a 4-a)

Sfinți transilvăneni luptători pentru unitatea națională și bisericească

Biserica ortodoxă a cinstit în chip cu totul deosebit pe sfinți ca pe unii care au împlinit prin viața și trăirea lor, în forma cea mai înaltă și mai aleasă, idealul sfințeniei.

Și din sinul neamului nostru au odrăslit sfinți. Pe unii dintre aceștia nu-i cunoaștem fiindcă au trăit viața lor în mijlocul lumii, luptîndu-se cu patimile, cu greutățile vieții. Cu îndrăzneala și bărbăția lor au mărturisit pe Domnul nostru Iisus Hristos înaintea oamenilor, au mărturisit credința cea adevărată și s-au împotrivit cu toată tăria păcatului. Numele altora însă îl știm. Ei au fost luptători aprinși pentru unitatea noastră națională și bisericească. Între acești sfinți amintim pe Visarion Sarai, pe Nicolae Oprea Miclăuș și pe călugărul Sofronie, care au fost apărători ai credinței și au strălucit în viața lor prin dragostea de neam și țara lor.

Cuviosul mărturisitor Visarion Sarai, s-a născut pe la anul 1714, în ținutul Maidan din Bosnia și a primit la botez numele de Nicolae. A fost călugărit în anul 1732 în mănăstirea Sf. Sava de lângă Ierusalim și s-a stabilit apoi într-o mănăstire din Slavonia. În anul 1740 a călătorit la Muntele Athos, la Veneția, iar în 1741 la Viena.

După ultima lui călătorie la locurile sfinte, prin 1744 a venit în Transilvania ca să ajute credincioșii de aici, care sufereau din cauza multor prigoniri, necazuri și strîmtoriri. Stăpînirea străină voia să le smulgă din suflete credința ortodoxă, credința moșilor și strămoșilor lor.

Cuviosul Visarion a venit pe la Timișoara și a colindat toate satele de la Lipova, Dobra, Deva, Orăștie, Alba Iulia și Săliște, vorbind pretutindena multimilor de credincioși români care-l așteptau ca pe un sfinț. Pe unde trecea el se trăgeau clopoțele bisericilor și se aprindeau lumînări. El propovăduia statornicia în credința Ortodoxă a Răsăritului și aprindea în sufletele credincioșilor români „dragostea de legea strămoșească, dragostea de pămîntul acesta românesc, stropit de atîtea ori cu singele mucenicesc și cu sudoarea fiilor săi.

În hotarul Săliștii, cuviosul Visarion, ca dar de la Dumnezeu, a descoperit un izvor cu apă ascunsă, loc în care a fost săpată o fîntînă închinată Maicii Domnului și lângă care s-a zidit un locaș călugăresc numit schitul „Foltea”, cu hramul „Izvorul Tămăduirii”.

De la Săliște cuviosul Visarion voia să meargă la Sibiu, fiindcă și aici românii aveau multe de suferit din cauza prigoanei, dar fiind socotit răzvrătit a fost prins și dus la judecată de stăpînire.

Pentru apărarea cu curaj a credinței, pentru statornicia și îndrăzneala lui, mărturisind în fața judecătorilor că Dumnezeu l-a trimis ca să denunțe unirea cu Biserica Romei, a fost închis mai întîi la Deva și mai pe urmă la Kufstein în Tirol, unde s-a stins din viață ca sfinț mărturisitor pentru Ortodoxie.

Deși viața lui pămîntească s-a stins, nu s-a stins odată cu ea și farmecul propovăduirii lui și duhul adevăratei credințe. La amintirea faptelor lui și a îndemnurilor lui, românii se lepădau de unirea cu Roma și încrezătorii așteptau izbînda dreptății și eliberarea de sub nedreapta și greaua stăpînire străină.

Lupta pe care a început-o cuviosul Visarion a fost continuată de alți credincioși și preoți, dintre care unii au făcut drumuri lungi la Viena de unde credeau că pot obține dreptatea, iar alții au suferit închisori grele și moarte mucenicescă.

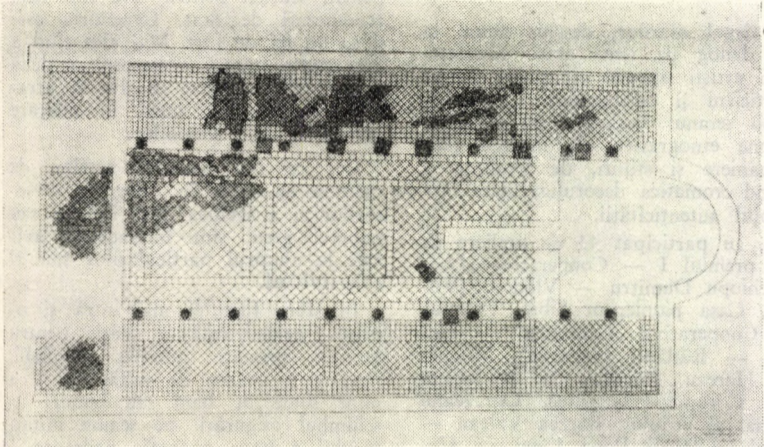
Între aceste figuri de luptători pentru unitatea noastră bisericească și națională amintim pe țărănul Nicolae Oprea (Miclăuș), din Săliștea Sibiului, care a fost trimis în mai multe rânduri la Viena ca să ceară rămîinerea lor în vechea credință strămoșească și ortodoxă. În 1752, în ultima călătorie a lui Nicolae Oprea (Miclăuș) la Viena a fost arestat și închis în închisoarea de la Kufstein unde și-a sfîrșit viața.

Lupta lui pentru unitatea Ortodoxiei și pentru unitatea neamului a rămas vie în sufletele tuturor românilor transilvăneni.

Cuviosul Mărturisitor Sofronie de la Cioara se trăgea dintr-o familie de buni credincioși ortodocși, din satul Cioara Sebeșului. La botez a primit numele de Stan. În călugărie a primit numele de Sofronie. După ce a umblat mai mult timp prin Țara Românească unde a fost călugărit și hirotonit, s-a întors în satul său și a făcut „o țîr de schit în mijlocul codrului...”, unde avea „vo tri sau patru copilași la învățătură de pomană”. Doar pentru că a luptat împotriva uniției autoritățile i-au distrus schitul. Pretutindeni îndemna pe credincioșii români să alunge pe preoții uniți și să rămîină credincioși ai Bisericii Ortodoxe. De

Pr. prof. Al. Moisiu

(Continuare în pag. a 4-a)

La început Tomisul a fost un *emporion* (tîrg), dar mai tîrziu a devenit un *polis* (orașel), continuînd să crească datorită faptului că scăzuse importanța economică a Histriei cu care era în concurență. În secolul al III-lea î.Hr., începe să se afirme prin numeroase emisiuni monetare, fapt care i-a ajutat să strîngă „tot mai mult legăturile cu băștinașii și cu scipii așezați în împrejurimile sale”.

Odată cu întinderea și instaurarea puterii romane în această regiune (sec. I î.Hr.) „în viața cetății Tomis avea să înceapă o nouă eră, căci această stăpînire a căutat să facă din Tomis cea mai de seamă așezare din viitoarea provincie Scythia Minor”.

Sub împăratul Antoninus Pius (138—161) pe monedele tomitane apare titlul cetății de „Metropolă a Pontului Stîng” sau „strălucită reședință” și „oraș de căpetenie al întregului Pont Stîng”. Aceste titlaturi și multe altele de acest fel, dovedesc importanța pe care o avea Tomisul, în acel timp, printre celelalte cetăți grecești de pe malul vestic al Pontului Euxin.

În secolul al III-lea d.Hr., cînd imperiul roman a început să slăbească din cauza războaielor interne și a popoarelor migratoare, care, în drumul lor spre Bizanț sau spre Apusul Europei, au trecut și pe aceste locuri, vestita cetate a Tomisului, a

construirea edificiului cu mozaic, prin ridicarea de clădiri impunătoare și refacerea sau zidirea din nou a unor bazilici și prin relațiile comerciale, fiind astfel considerată și apreciată ca „oraș mare și bogat pe țarmul mării”.

În secolul al VII-lea capitala Scythiei Minor, după un mileniu de existență, cu perioade de glorie și înflorire, a căzut sub incursiunile avarilor uniți cu slavii, care au pus stăpînire pe ea și au distrus-o, probabil, la anul 680.

În secolele X—XI, cînd Imperiul bizantin a revenit în Scythia Minor, această așezare se numea *Constantia* sau *Constantiana*, după un cartier din apropiere, de unde își trage numele și Constanța de azi. Deși s-au exprimat mai multe opinii, Radu Vulpe afirmă: „rămîne cert că numele orașului *Constantia-Constanța* își are originile în împrejurările specifice dinastiei constantiniene și că durabilul său succes asupra vechiului nume *Tomis* își găsește cea mai concordantă explicație în evoluția cartierului continental al metropolei pontice, atît de clar atestat arheologic”.

În timpul stăpînirii otomane, acestui oraș și s-a dat numele de *Küstendje* și a avut o viață modestă. În urma războiului de independență din 1877, odată cu revenirea Dobrogei la patria mamă, a intrat pe un nou făgaș, recîștigîndu-și impor-

Octavian C. Tăslăuanu

În Sibiu multor evenimente istorice din trecutul zbuciumat al Transilvaniei — a coborît, în anul 1906, un nou Luceafăr eminescian — revista cu același titlu. Era un început nou de veac pentru destinul mîndrei provincii daco-romane și avea nevoie de un asemenea mentor patriotic și spiritual. A fost deci o predestinație ca lăcașul noului Luceafăr să fie tot Sibiu — încheindu-se astfel acolo un ciclu de mari împliniri ale neamului nostru.

Crainicii noii vestiri au fost Aurel P. Bănuțiu, Alexandru Ciura, Octavian Goga și Octavian C. Tăslăuanu. Dar pe drumul abia început au rămas numai cei doi din urmă să țină sus steagul noii renașterii naționale și culturale din țara lui Decebal, Gheorghe Șincai, Gheorghe Lazăr, Simion Bănuțiu, Avram Iancu, Andrei Șaguna, Ioan Rațiu și Vasile Lucaci. Octavian Goga și-a făcut debutul în paginile „Luceafărului”, ca să urce sus pe culmile consacrarii de „poet al pămîntului nostru” — aureola cu care a intrat în eternitate. Octavian C. Tăslăuanu a dus însă pe umerii săi cetezătorii greaua povară a dăinuirii revistei pînă în anul 1914, cu toate silniciile

care i se împotriveau pînă la suprimare.

Asigurînd apariția revistei, lui Oct. C. Tăslăuanu i s-a părut totuși că ar mai putea pune umărul și la alte înfăptuiri — servind aceeași cauză națională. Și imediat — împreună cu Octavian Goga — au devenit secretarii „ASTREI”, marea cîntorie a fericitului mitropolit Andrei Șaguna, asociațiune care milita de mai multă vreme pentru același sfinț ideal: unirea tuturor românilor.

Ca secretar al „ASTREI” (1906—1914), Oct. C. Tăslăuanu a dirijat toate acțiunile ei: dublarea despărțămîntelor, congrese, conferințe, comemorări, școli de alfabetizare, cu abecedare și calendare, sezători, coruri și expoziții de artă populară. Contribuie la înființarea Muzeului etnografic în 1905 și devine directorul acestuia în 1909. Tot în anul 1905 înființează cu Adelina Olteanu — „Biblioteca copiilor și tineretului”. În anul 1911 inaugurează editura „Biblioteca populară a „ASTREI”, tipărind milioane de broșuri pentru popularizarea culturii și științei, înființînd și colecția „Biblioteca scriitorilor de la noi”, spre a înlesni publicarea operelor scrii-

torilor din Transilvania. Iar din anul 1909 reeditează, ca director, revista „Transilvania” — organ al asociațiunii.

În anul 1915, după rănirea pe frontul din Galiția, a luat drumul pribegiei peste Carpați, luptînd și în România pentru aceleași neclintite idealuri — care erau ideologia națională și culturală a „ASTREI” și a „LUCEAFĂRULUI”. La București, se alătură frunțașilor politici care militau pentru intrarea României în război alături de forțele Marii Antante: N. Iorga, Take Ionescu, Nicu Filipescu, Barbu Delavrancea, Dr. C-tin Istrati, Octavian Goga, Vasile Lucaci, Onisifor Ghibu, Ionaș C. Grădișteanu, George Moroianu, Simion C. Măndrescu, Ghiță Popp, Sever Bocu, Victor Braniște, Victor Deleu, Mihai Popovici ș.a. Colaborează la ziarul *Epoca*, *Universul*, *Neamul românesc*, *Adevărul* și revistele *Tribuna* și *Convorbiri literare*, pledînd pentru dezrobirea Transilvaniei, Banatului și Bucovinei de sub dominația austro-ungară. Dar iarăși se gîndește că face prea puțin numai cu vorbe și condeiul pentru năzuințele sale naționale și cere să fie primit ca voluntar în armata română, în anul

Ion Pogana

(Continuare în pag. a 4-a)

Din agenda
Prea Fericitului Părinte
IUSTIN
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

— *Vineri 3 august 1979* — Prea Fericitul Patriarh Iustin a primit pe P. S. Lavrentie, Episcop pentru Europa Centrală și Occidentală al Bisericii Ortodoxe Sârbe, cu reședința la Hanovra (R.F.G.), împreună cu preotul romano-catolic Christoph Suttner, profesor la Facultatea de teologie romano-catolică din Viena — Austria. A fost de față P. S. Episcop Antonie Ploieșteanul, Vicar Patriarhal.

— *Marți 14 august 1979* — Prea Fericitul Patriarh Iustin a primit pe pastorul reformat Pieter Bouman, din Louvaine — Belgia.

— *Miercuri 22 august 1979* — Prea Fericitul Patriarh Iustin, însoțit de P. S. Episcop Antonie Ploieșteanul, Vicar Patriarhal, a luat parte la Adunarea festivă consacrată celei de a XXXV-a aniversări a eliberării Patriei noastre, care s-a desfășurat la Sala Palatului R. S. R., la orele 17.

— *Joi 23 august 1979* — Prea Fericitul Patriarh Iustin, însoțit de P. S. Episcop Antonie Ploieșteanul, Vicar patriarhal, a luat parte ca invitat la tribuna oficială, la parada militară și demonstrația oamenilor muncii din Capitală, care a avut loc în Piața Aviatorilor, cu prilejul celei de-a XXXV-a aniversări a eliberării Patriei noastre.

— La orele 19, Prea Fericitul Patriarh Iustin, însoțit de P. S. Episcop Antonie, Vicar Patriarhal, a participat ca invitat la recepția oferită cu prilejul zilei de 23 August, sărbătoarea națională a poporului român, care a avut loc la Palatul R. S. România.

— *Joi 30 august 1979* — Prea Fericitul Patriarh Iustin a primit pe preotul pensionar Sterie Mihadoș, din statul Ohio — S. U. A.

— Prea Fericitul Patriarh Iustin a primit pe D-I Dean Milhovan, din New York — S. U. A.

TOMISUL...

(Continuare din pag. a 3-a)

lui și eutihianismului, Alexandru, care a semnat actele sinodului al V-lea ecumenic ce a avut loc la Calcedon în anul 451, Teotim II, apărător dirz al credinței ortodoxe stabilită la Calcedon și cel care a purtat corespondență cu împăratul Leon I (457—474), Paternus, intitulat „episcop metropolitan” al Scythiei, cu sediul la Tomis. Numărul ierarhilor tomitani cunoscuți se încheie cu Valentinian care a cultivat relații cu Biserica din Constantinopol prin reprezentanți permanenți, trimiși acolo, cel ce a purtat corespondență în limba latină cu Papa Vigilius al Romei (537—555) și a luat parte la discuțiile teologice ale Sinodului al V-lea Ecumenic de la Constantinopol, în anul 553.

În secolul al VII-lea, odată cu distrugerea orașului Tomis, și episcopia de aici și-a mutat sediul, probabil, în altă parte, continuând însă să existe și să poarte grijă de cele religioase fiilor ei duhovnicești, fiind atestată și de un „foarte vechi catalog” al scaunelor episcopale din a doua jumătate a secolului al IX-lea.

În orașul Tomis (Constanța de azi) se păstrează o serie de vestigii cu caracter creștin, dintre care trebuie să amintim cele patru bazine din secolele IV—VI descoperite de cercetările arheologice. Apoi, trebuie amintite cele 45 de inscripții creștine din secolele IV—VI, în limbile

greacă și latină, descoperite pînă acum la Tomis. Conținutul lor este format din rugăcini scurte, texte biblice și liturgice, și în general, din jidei, expresii și denumiri creștine. La împodobirea acestor inscripții s-au folosit simboluri creștine ca: porumbelul, peștele și monogramul lui Hristos, ancora, dar mai ales crucea săpată la începutul, la mijlocul sau la sfârșitul textelor.

În încheiere, trebuie subliniat, în primul rând faptul, că din istoria anticului Tomis întemeiat în secolul al VI-lea î.Hr. pînă la Constanța înfloritoare a zilelor noastre, care are venerabila vîrstă de peste două milenii și jumătate, este evidentă spiritualitatea, statornicia și continuitatea strămoșilor noștri pe aceste meleaguri, care au fost într-o permanentă legătură și coeziune sufletească cu frații lor de pe întreg pămîntul patriei noastre.

În al doilea rînd, mărturiile creștine ca: bazinele și inscripții, precum și centrul episcopal din această străveche vatră românească, condus cu dăruire de ierarhi care au srrălucit prin viață sfîntă, activitate pastorală și preocupări literar-teologice, au reprezentat, de-a lungul veacurilor, coordonatele principale ale vitalității, dezvoltării și organizării creștinismului în acest străvechi și important centru dobrogean.

Ediția a XI-a a Tîrgului olarilor — Sibiu 1979

Manifestare tradițională de prestigiu, tîrgul olarilor, deschis anual la Sibiu a luat configurația unui interesant dialog pe tema artei populare, susținut deopotrivă de creatorii populari și artiștii plastici cît și de marea masă a admiratorilor, de specialiști, teoreticieni și colecționari. Unitar ca prezentare, tîrgul olarilor stă totodată sub semnul varietății pe deoparte datorită prezenței olarilor, din diferite zone etnografice ale întregii țări, iar pe de altă parte datorită diversității de maniere și stiluri, de tendințe și orientări, fie de ordin morfologic, fie privind cromatica decorului, toate însă respectînd conștient sau inconștient, principiul autenticității.

La cea de-a XI-a ediție, din acest an, au participat 43 de ateliere de ceramică din toată țara. Au fost premiați: premiul I — Cooperativa „Unirea meșteșugarilor” — Curtea de Argeș, Schiopu Dumitru — Vlădești (Vilcea), Ciungulescu Grigore — Oboga (Olt), Casa pionierilor Sibiu. Premiul II: Cooperativa „Metalul” — Tg. Mureș, Cooperativa „Ceramica” — Horezu (Vilcea), Colibaba Florin și Marcel — Rădăuți (Suceava), Mîschiu Dumitru — Horezu, Iorga Gheorghe — Horezu. Premiul III: Răducanu Ion — Oboga (Olt), Pall Augustin — Corund (Harghita), Ogzeanu Victor — Horezu. Au primit premiul special al juriului: Borzea Vălean — Obrîșia (Hunedoara), Trușcă Marin — Balș (Olt) și Popa Ionel — Horezu.

Sfinții transilvăneni

(Continuare din pag. a 3-a)

mai multe ori a fost închis la Bobilna și la Abrud, dar după ce a fost eliberat, a continuat lupta. Astfel a convocat „sinod” la Zlatna și prin petiții adresate împărătesei Maria Terezia cerea eliberarea celor închiși pentru credința lor ortodoxă, ceea ce episcop ortodox pentru românii din Transilvania, cerea scutirea preoților ortodocși de impozite și dări, și mai cerea înapoierea tuturor bisericilor ortodoxe care au fost luate de uniție.

Mișcarea religioasă și națională a lui Sofronie a cuprins întreg Ardealul. Pretutindeni îndemna pe românii ardeleni să nu se lepede de credința lor ortodoxă.

Sofronie a convocat un mare „sinod” și la Alba Iulia în luna februarie 1761, la care a participat un foarte mare număr de preoți și mireni și la care a cerut libertate pentru Biserica Ortodoxă și eliberarea celor care sufereau pentru țară și credință.

Cuvintele lui Sofronie au fost săpate adînc în inimile românilor și au aflat ascultare la curtea stăpînitorelor Transilvaniei, care au îngăduit pînă la urmă ca românii ortodocși transilvăneni să-și aibă episcopul lor. Așa a fost ales episcopul Dionisie Novacovici, care s-a stabilit la Rășinari. Lucrul acesta a însemnat — după spusa unui mare istoric al nostru — „dezrobirea religioasă” a ro-

mânilor din Transilvania și biruința legii strămoșești.

Cu toată această biruință a Ortodoxiei transilvănene prigoanele n-au încetat. Împărăteasa Maria Terezia a trimis pe generalul Bukow, cu o puternică armată silind sate întregi de români ortodocși să treacă la uniție. Au fost arse multe sate, iar mănăstirile românești în număr de peste 150 au fost dărîmate și distruse pînă la temelii.

În situația aceasta, care a devenit grea pentru românii ardeleni și pentru Biserica Ortodoxă din Transilvania, călugărul Sofronie nu mai putea acționa, nu se mai putea lupta împotriva celor mulți și tari, și de aceea a fost silit să treacă munții în Țara Românească, unde ajunse egumenul unei mănăstiri unde și-a trăit restul zilelor mereu cu dorul de a se putea reîntoarce în Transilvania, în mijlocul poporului și al credincioșilor români care sufereau cu greu iobăgia și nedreptățile.

În ochii credincioșilor ardeleni figura blindă dar hotărîtă și energică a călugărului Sofronie a rămas pururea vie, iar pentru viața lui atît de zbuciumată, pusă în slujba unității credinței și a neamului său din Transilvania, credincioșii ardeleni de pretutindeni i-au arătat nemurimate mărturii ale dragostei lor. Ei au contribuit prin viață și prin jertfa lor la întărirea unității noastre bisericești și naționale.

Octavian C. Tăslăuanu

(Continuare din pag. a 3-a)

1916, după ieșirea României din neutralitate. În România, angajată atunci în războiul acela sîngeros și cu atîtea pătîmiri, se scurgeau mii și mii de prizonieri români din Transilvania, Banat și Bucovina, foști în armata austro-ungară, care cereau să ia parte la luptele pentru reîntregirea neamului în hotarele sale istorice. Glasul lor este înțeles de Oct. C. Tăslăuanu și, în anul 1917, face, împreună cu Mihai Popovici, demersuri repetate la guvernul român refugiat la Iași, cerînd înființarea primului corp de voluntari români refugiați din provinciile

subjugate. Dorința lor legitimă a fost aprobată, dar din cauza unor situații conjuncturale — corpul a fost desființat, ca să se formeze altul în anul 1918, cu refugiații din lagărele de la Darnița, Kiev și altele din Rusia aliată. De asemenea, împreună cu profesorul Alexandru Lapedatu și alți pribeși ardeleni, unii pomeniți mai sus, înființează „comitetul național al românilor emigrați din Austro-Ungaria”, în 1918, la Iași.

După unirea de la Alba Iulia, a fost ales membru al Mareului Sfat Național Român de la Sibiu și de-

putat în parlamentul României.

În ianuarie 1920 face să repara „Lucafărul” la București, dar revista își împlinise misiunea propusă la apariția din 1902, la Budapesta, și dezrădăcinarea a devenit de prisos. Astfel își făcuse datoria și s-a dedicat altor îndeletniciri, mînat mereu de neastîmpărul său de a înfăptui ceva pentru țara lui. Făcînd parte dintr-un guvern, depune o activitate susținută pentru o nouă îndrumare a economiei naționale, pe baza unor concepții democratice și în folosul multîmilor, înființînd cîteva mari întreprinderi industriale și Școala Politehnică din Timișoara, care funcționează și azi.

Neînțeles însă în ideile sale dornice de progres, se retrage din viața

politică și își publică mai multe volume de memorii, literare și probleme economice, care rămîn mărturie grăitoare pentru cunoașterea evenimentelor și oamenilor din vremea cînd s-a dăruit cu atîta rîvnă bine-

lui neamului său, prin cele mai variate căi și mijloace.

A murit în ziua de 22 octombrie 1942 și a fost înmormîntat la cimitirul Belu din București.

Începînd cu 1 ianuarie 1980, costul unui abonament anual, la „Telegraful Român”, este de 30 lei.
Reînnoirea abonamentelor pe anul 1980 se face pînă la 1 decembrie 1979.
Pentru abonamente noi se vor cere informații de la Centrul arhiepiscopesc Sibiu.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Nicolae Mladin, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Lector Aurel Jivi — redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehnoredactor: Diac. Ezechiel Oancea.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P.O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.